

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Magnum Matrimonij Sacramentum Casibus Practicis
Expositum**

Reutlinger, Ignaz

Augustæ Vindelicorum, 1716

VD18 10508716

Casus Bis Sponsi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40059

QUÆSTIO ULTIMA.

De Sponsalibus conditionatis.

C A S U S

Bis Sponsi.

Oblata est Arialdo in Sponsam Idaberga Virgo nobilis, sed opibus destituta, cum qua is etiam contraxit de futuro, non tamen nisi sub hac conditione, si sibi virginis istius consanguinei officium aliquod impetrarent à Principe, quod foret statui suo conveniens, & nobili conjugi cum reliqua familia alendæ sufficiens, sicque vicem dotis supp'cret: acceptata est ista conditio, & liberaliter promissum, quod petebatur, sed ultra verba processum non est, nec, etsi constanter urgeret Arialdus, secuta est ulla promotio per dictos consanguineos, verùm spe omni ademptâ intentatæ sunt minæ, ut Virginem quamprimum duceret, nisi velit modis severioribus ad id compelli. Arialdus conditio ne non impletâ mutat animum, novamque alio in loco dissito sibi Sponsam eligit Coletam, cum qua factis publicè denunciationibus, rebusque omnibus non sine magno impendio jam paratis, cùm esset proximè nuptias celebraturus, adest, qui istud impediret,

impediret, facta exceptione, quod esset despōnsum Idabergæ. Verum re tota ad Ordinariū delatā, & renuente coram hoc comparere Accusatore, decernitur pro Arialdo, concessā ipsi licentiā etiam extra Parochiam propriam nuptias celebrandi: sed iterum nova injicitur remora; nimirum incutiuntur à foro sacerdotali minæ gravissimæ, si hoc auderet agere, simulque jubetur priori Sponsæ in satisfactionem solvere ingentem pecuniarum summam.

Q. 1. An Arialdus obligatus fuerit contrahere nuptias cum Idaberga, & imperatam pro satisfactione pecuniam solvere?

2. An haec causa Sponsalitia pertinuerit ad forum sacerdotiale?

SYNOPSIS.

1. Quid sit conditio, & quotuplex?
2. Conditiones de præterito, & præsenti, atque etiam de futuro, quando eæ necessariò evenient, non sunt Conditiones propriè dictæ.
3. Quæstio de Sponsalibus conditionatis solum procedit circa conditiones contingentes de futuro, quæ licetè apponuntur, si sint honestæ, & possibles, non verò si inhonestæ, vel impossibilis.
4. Inhonestas, & impossibilis, uti in Matrimonio, ita etiam in Sponsalibus pro non adjectis haberi, plurimorum Sententia est; sed disPLICet argumentatio à Matrimonio ad Sponsalia.
5. Seatur, conditiones de futuro honestas, & possibles suspendere consensum, donec conditio impletatur, quâ impletâ in absoluca transeunt Sponsalia conditionata, et si novus consensus non accedit.
6. Conditiones impossibilis, si apponantur, indicant, consensum esse nullum; turpes verò & inhonestæ, si Matrimonij substantiæ repugnant, irritant Sponsalia; si autem non repugnant, consensum solummodo suspendunt, donec impletantur.

Z

7. Deciditur

7. Deciditur in proposito Casu, nullam adfuisse obligationem ducendi Sponsam, quando conditio posita in Sponsalibus honesta, & possibilis non fuit adimpleta.
8. Neque tenetur hic à Sponsalibus resiliens ad ullam satisfactionem.
9. Causæ Matrimoniales non pertinent ad forum sacerdotale, sed ad Ecclesiasticum privativè, quando agitur præcisè de valore Matrimonij, vel Sponsalium.

I. On erat animus dicens hinc aliquid de conditionibus, quæ solent apponi Sponsalibus, vel Matrimonio, hanc enim Materiam tractare constitueram in parte secunda hujus operis, quando agetur de consensu ad Matrimonium requisito, at quia fortè, quem hinc propono, casus ad me delatus est, mutavi mentem, ut de Sponsalibus quoque conditionatis agerem, quorum dissolvendorum complures hactenus causas exposuiimus, quibus meritò accensetur conditio non impleta, ob quem defecatum multi non raro dissolvunt contracta priùs Sponsalia. Antequam verò ad causas hujus decisionem progrediamur, operæ pretium erit, naturam conditionatæ promissionis, quantum opus erit, exponere.

Igitur conditio propriè, & strictè sumpta, ut eam definit Rebellus L.

2. p. 2. de Oblig. Inst. q. 10. Sect. 4. & Sylvest. V. Conditio, est oratio dispositionem in tempus, & eventum futurum incertum suspendens, sive est qualitas quædam, & circumstantia, qua dispositio, seu actus, vel contractus suspenditur in futurum tempus, & eventum incertum. Desumitur ex §. Sub conditione. Inst. De V. O. sub conditione stipulatio fit, cum aliquem in casum differtur obligatio, sive letque conditio ordinariè exprimi per particulam si, v. g. ducam te, si Pater tuus consenserit.

Variæ autem Sponsalibus apponi possunt conditiones; nam aliæ sunt de præterito; aliæ de præsenti; aliæ de futuro. Item aliæ possibiles, aliæ impossibiles; aliæ necessariae, aliæ contingentes; aliæ denique honestæ; aliæ inhonestæ, sive turpæ.

2. Ex ipsis aliquæ in sensu quidem latiore, non tamen in propria, & stricta acceptione, quæ hujus loci est, conditiones dici possunt; siquidem

dem conditiones de præsenti, vel præterito juxta superius traditam definitionem conditiones non sunt, quia contractum non suspendunt in tempus futurum, & eventum incertum, nam si dicas v. g. *contraho tecum, si Pater tuus heri consensit*, aut si nunc de præsenti consentit, ita contrahens statim vel es, vel non es obligatus, ut patet; vel enim extit heri, aut nunc de præsenti extit consensus ille Paternus, vel non? si prius: statim nunc, dum contra his, datur absoluta obligatio; si posterius, statim nunc absolute nulla obligatio adest; hinc deciditur in L. Institutio. ff. De condit. Instit. quæd nulla sit conditio, quæ in præteritum confertur, vel que in præsens, atque ita sub simili aliqua conditione contrahens, propriè, & rigorosè loquendo, non init contractum conditionatum, quia de natura istius est, ut detur suspensio, & dilatio obligationis. Pari modo neque omnes conditiones de futuro, nisi sint contingentes, participant propriè naturam conditionis; hinc si apponas conditionem possibilem necessariam, seu necessariò eventuram, v. g. *contraho tecum, si cras solorietur*, conditio hæc statim obligat, quia perinde est, ac si nulla conditio apposita fuisse, cum conditio necessariò futura ratione necessitatis naturalis, & quia jam determinata est in sua causa, habeatur pro jam præsente, & existente, quocirca obligationem non mora-

tur juxta L. si Pupillos. §. I. ff. De Novat. Qui sub conditione stipulatur, quæ omni modo extitura est, purè videtur stipulari. Fortassis tamen juxta Palao disp. I. de Sponsal. pu. 16. n. 2. sic contrahens non obligatur ea Sponsalia exequi, quoisque conditio adveniat, quia, esto illa conditio non suspendat Sponsarium obligationem, suspendit tamen eorum executionem. Imò aliquando etiam conditio in se contingens quidem, sed tamen certò futura, non suspendit consensum, veluti hæc: *ducam te, si Antichristus nascetur*, æquivalet enim tali conditio conditioni necessariæ, quia non minus certum est de fide, Antichristum nascitum, quam certum est, solem cras esse oriturum, & in hac apposita conditio nec quidem executio suspenditur, ne fiat contractus omnino nugatorius. Quocirca assentiri nequeo Basilio Pontio L. 3. c. 1. n. 13. cum Covarr. & Henr. dicenti, in hoc contractu suspendi consensum usque ad conditionis eventum, id est, usque ad nativitatem Antichristi, quæ certò erit, ethi non constet, quando futura sit, nam verba hæc conditionata, si quis prudenter velit ea exponere, non habent istum sensum: *ducam te, quando, sive eo tempore, quo nasciturus est Antichristus*, sed manet sensus verè conditionatus, *ducam te, si Antichristus nascetur*, ut rectè ait Tamb. tract. 4. d: Mair. c. 5. §. 3. n. 5. quod quia fore

jam nunc certum est, jam nunc est obligatus ducere talem pueram, qui ita sponsporit, nec enim quispiam prudenter potest presumere de tali promissore, quod ista dicens executionem differre intendat usque ad positae conditionis eventum, nam ita contrahentem judicabunt omnes, nugari velle, & quamvis verba aliqua proferat, quae solent indicare contraetum, nolle tamen contrahere serio.

3. Tota igitur questio versatur in hoc, quem effectum habeant in Sponsalibus apposita conditiones contingentes de futuro rem possibles, tum impossibilis, honestæ, & dishonestæ? Circa hoc in primis certum est apud omnes, licitum esse, & permisum, apponere Sponsalibus quascunque conditiones possibles, honestas, & non repugnantes bonis moribus; nefas autem, & illicitum, apponere conditiones impossibilis, aut turpes, ac bonis moribus repugnantes. Primum desumitur ex c. super eo. *De Condit. appos. & L. In traditionibus. ff. De pactis*, quia potest quisque rei suæ, & contractui, quem liberè init, modum ponere: de turpibus, & dishonestis conditionibus res clara est, quia nunquam licet intendere peccatum; de impossibilibus denique iterum patet, quia apponens conditionem impossibilem, v. g. *ducam te, si cras creveris uno palmo*, vel loquitur serio? & tunc ineptit: vel agit hoc joco?

& tunc non contrahit: apponi ergo nequeunt.

4. Quod si tamen conditiones de futuro Physice, & naturaliter impossibilis aliquando Sponsalibus apponantur, veluti: *ducam te, si manu caelum tetigeris, si volabis, si centum milliones auri pro dote attuleris &c.* sive turpes, & dishonestæ, quæ sine scelere impleri nequeunt, quæ idecirco in Jure etiam impossibilibus accensentur, cum tales sint civiliter, & moraliter, eodem quod impossibile judicari debeat, hominem honestum velle facere, quod turpe est, quales sunt: *ducam te, si Patrem occideris, si defeceris à fide Catholica, si mecum concubueris &c.* communis ferè Sententia est apud Sanch. L. 5. de Matr. disp. 17. n. 2. has simileque conditiones haberi pro non adjectis, atque ideo Sponsalia sub aliqua istarum contracta statim absolutè esse valida, acsi conditio apposita non fuisset; quæ opinio fundatur in c. fin. *De Condit. appos.* ubi Pontifex ita loquitur: *Si conditiones contra substantiam conjugij inserantur: puta, si alter dicat alteri: contraham tecum, si generationem prolis evites, vel donec inveniam aliam honore, vel facultatibus dignorem, aut si pro quæstu adulterandam te tradas, Matrimonialis contractus, quantumcumq[ue] sit favorabilis, caret effectu; licet aliae conditiones apposita in Matrimonio debeat propter favorem ejus pro non adjectis haberi: in quo textu duo continentur.* 1. Dicitur conditions tur-

turpes, quæ substantia Matrimonij repugnant, id vitiare, & annullare. Deinde verò alias turpes conditiones, quæ tamen substantia Matrimonij non adversantur, uti & impossibilis, haberi pro non adjectis, & reputari potius ex joco, quam serio animo appositas, si contrahentes sciverunt turpes esse, & illicitas, aut impossibilis: et si verò ibi sermo sit de Matrimonio, idem tamen intelligi debere etiam de Sponsalibus, quia sunt initium quoddam Matrimonij, unde quod de uno dispositum est, reputatur de altero quoque dispositum L. Oratio ff. de Sponsal.

Verum hanc argumentationem à Matrimonio ad Sponsalia merito reiçiunt Palao disp. 1. de Sponsal. pu. 16. n. 4. Rebellus l. c. Sct. 5. Basilius Pontius L. 12. c. 7. n. 3. & Engl de Condition. n. 15. nam alibi jam ostensum est, non semper intelligi etiam de Sponsalibus, quod in Jure statuitur de Matrimonio, quippe de facto nulla, & irrita habentur in Jure Matrimoniali clandestina, at falsum est, id ipsum de Sponsalibus quoque esse constitutum: et si igitur in favorem Matrimonij in dicto textu Jura statuant, in Matrimoniali contractu ejusmodi conditiones habendas esse pro non adjectis, non tamen id sequitur etiam in Sponsalibus, quia cit. c. fin est correctivum Juris communis; siquidem Jure naturali, & positivo L.

Non solum ff. De Obligat & Actionibus quando contractui apponimus conditionem impossibilem, volumus indicare, nos nullo modo velle contrahere; quando autem conditionem turpem addimus, volumus, ut consensus noster dependeat ab evenitu talis conditionis, quæ per citatum textum corriguntur in Matrimonio, unde capitulum illud ut pote correctivum, strictæ interpretationis est, idque extendere non debemus ab uno ad aliud, nisi hujus quoque expressa mentio fiat. L. Præcipimus. in fin. C. De Appellat.

5. Dicendum igitur, ut clare procedamus, quando Sponsalibus apponitur conditio contingens de futuro possibilis, & honesta, v. g. *ducam te, si Pater tuus consenserit; si dignitatem, vel munus prædictum mihi procuraveris &c.* quamdiu non impletur conditio, nulla quidem adest obligatio implendi factam promissionem, sive ducendi Sponsam, sed ea suspenditur in eventum positæ conditionis, saltem ordinariè, adest tamen obligatio expectandi conditionis eventum; quod si fiat, Sponsalia conditionata transeunt in absoluta, etiamsi non ponatur novus consensus. Ita Palao, Pontius, Coninck, Gobat, Engl, Perez disp. 12. Sct. 1. n. 1. Laym. L. 5. tr. 10. p. 2. c. 7. n. 2. Constat hoc ex Arg. c. un. De Sponsal in 6 idque etiam manifestum est ex alijs contractibus, qui passim, quando sunt celebrati sub

sub conditione honesta in futurum, ea impleta purificantur, & perficiuntur, non minus, quam si ab initio initi fuissent, ut habetur in L. Postior. §. 1. ff. Qui potiores in pignore: Cum semel conditio exitit, perinde habetur, ac si illo tempore, quo stipulatio interposita est, sine conditione facta esset; & L. Hæc venditio. ff. De contrahend. empt. Conditionales renditiones tunc perficiuntur, cum impleta fuerit conditio: idem ergo dicendum est de Sponsalibus, cum hoc idem affirment etiam de ipso Matrimonio AA. supra citati contra complures alios, quos refutat Laym. l. c. qua de re videtur postulat Canonistæ in Titulo de conditionibus appositis.

Dixi autem 1. suspendi obligacionem ordinariè, donec conditio impleatur, quia in casu extraordinario, quo aliquis culpabiliter impediret, ne impleatur conditio, pars quidem innocens à Sponsalibus libera est, at vero pars nocens non deobligatur, sed tenetur impedimentum tollere, & stare conditioni, nisi pars altera obligationem liberè remittat. Tannerusto. 4. diff. §. q. 1. n. 66. 2. Dixi iterum, impleta conditione Sponsalia conditionata transire in absoluta ordinariè, etsi novus consentus non accedat, quia hoc multi negant in Sponsalibus conditionatis, si contracta fuerint sub hac conditione: si Papa dispensaverit, requiritur enim juxta ipsos impleta conditione, & dispensatio-

ne obtenta à Sponsis novus consensus. Sed probabilius est, etiam hinc novo consensu opus non esse, si Pontifex in similibus casibus facilè dispensare solitus sit, & justa causa dispensandi adsit, ut probat Palao l. c. n. 8. cum multis alijs, quos citat, Gobat tr. 10. n. 160, & fuscus ac dilucidè hanc quæstionem examinans P. Wex p. 5. Ariadnes Carolino-Canonice tr. 2. controv. 3. per totum.

6. Ut denique de conditionibus de futuro Physicè, vel moraliter impossibilibus, sive turpibus, ac in honestis ultimard aliquid statuamus; Certum est 1. quando adjecta conditio turpis, & inhonesta cadit supra ipsam substantiam futuri Matrimonij, v. g. ducante, si posset adulterandam te præbeas, si proliis conceptionem, vel generationem impediveris &c. nulla esse Sponsalia, quia hujusmodi Sponsalia sunt promissio Matrimonij, quod impossibile, irritum, & nullum est, unde & hæc promissio nulla est.

Quod attinet ad conditions naturaliter impossibilis, & turpes, quæ tam en substantiae, & bono Matrimonij non repugnant, communior est Sententia, habendas esse pro non adjectis; negari tamen non potest, posse aliquando contrahentes ita intentionem suam alligare ejusmodi conditioni, ut velint nullo modo contrahere, nisi dependenter ab ea posita, de quo si constet, in utroque foro nulla est obligatio, priusquam

priusquam conditio impleatur, ut docent Sanch. L. §. disp. 15. n. 6. Coninck disp. 29. dub. n. 41. & alij passim: quod si vero de hoc non constet, sed dubium sit de contrahentium intentione, omnium maximè mihi placet regula, quam tradunt præsertim pro Germania AA. Germani Gobat l.c. n. 154. & Wex p. 5. Ariad. tract. 2. § 6. de Sponsal. n. 25, ut dignoscatur, nullanè sint Sponsalia, an vero valida, quibus apposita est similis conditio, id esse in casu dubio præsumendum pro foro tam interno, quam externo, quod plerunque fieri solet: solet autem, saltem in Germania, plerunque fieri, ut in contrahentibus Sponsalia adjectio conditionis impossibilis significet, prorsus deesse consensum necessarium ad Sponsalia; quando vero adiicitur conditio turpis, ea significet, adesse quidem consensum, sed alligatum impletioni talis conditionis; v. g. si Caius dicat Titiæ, ducam te, si cœlum digito tangas, in Germania omnes judicant, talem non habere animum ducendi Titiam: si vero, ut multi improbi faciunt, dicat: ducam te, si feceris copiam corporis, si à Religione Papistica defeceris &c, ordinariè significat, se omnino seriò velle quidem ducere, sed non nisi adimplēta hac turpi conditione, cuius opinionis etiam est Palao l.c. n. 4,

7. His præmissis, facilis nunc est solutio dubij in casu præsente, video

licet dicendum est, Arialdum nullam habuisse obligationem ducendi Idabergam, sed, hac relictâ, aliam Sponsam pro libitu potuisse sibi eligere, quia Sponsalia ab ipso contracta fuerunt merè conditionata, quæ in rigore loquendo Sponsalia non sunt, proinde effectum Sponsalium habere nequeunt, cum vis illorum suspensa maneat, donec conditio impleta sit, eaque hac ratione transiant in absolute juxta superius dicta, quia conditio, ut habetur in Jure, nihil ponit in esse, & ideo actus conditionalis non vallet, nisi existente conditione. L. si quis sub conditione. ff. Si quis omessa caus. testam. L. Cedere diem. ff. de V. S. L. Si quis fundum. ff. de contrah. empt. est que communis Theol. & Can. iterumque manifestum est ex c. De illis, & c. super eo. De Condit. apposit. item c. Vnic. De Sponsal. in 6. ubi deciditur, ex Sponsalibus conditionalibus ante impletam conditionem non oriri impedimentum publicæ honestatis, sed quod nondum valida sint: si ergo ex textu Juris valida non sunt Sponsalia, ubi apposita conditio impleta non est, obligationem inducere nequeunt, ac consequenter, donec conditio adimpleretur, nulla fuit Arialdi obligatio ducendi Idabergam, cumque re ipsa conditio impleta non fuerit, omnisque spes penitus adempta, fore, ut aliquando impleretur, licet potuit resilire,

resilire, nec erat, quod impediret, ne aliam duceret, quam vellet, reliquā Sponsā priore.

8. Ex hoc verò consequitur manifestè, nullo jure Idabergam petere ab ipso potuisse satisfactionem pecuniariam, nec ipsum ad aliquid solvendum fuisse obligatum: vel enim jus ipsa habuit exigendi aliquam satisfactionem ratione damni, quod passa est, vel ratione contractū Sponsalitij? Non hoc posterius, quia ostensum est, Sponsalia hæc nulla fuisse, cùm non sit impleta conditio, sub qua contracta fuerunt; in eo autem, quod invalidum est, jus nullum fundari potest: quia igitur, quando Sponsus etiam à validis Sponsalibus ex justa causa resilis, Sponsa nequit ab eo quidquam exigere pro consensu in illum recessum, cùm justa esse nequeat pactio pecuniaria pro usu proprij Juris, ut ait Gobat tr. 10 n. 267, & Sporer Theol. Sacramentalis p. 4. c. 1. n. 236. juxta textum L. Suæ, 16. ff. De contrah. empt. ubi dicitur, *par non esse, ut quis rem suam emat.* Hinc multò magis, & à fortiore justa esse non potuit exactio pecuniæ, eò quòd Arialdus recesserit à Sponsalibus, quæ nulla fuerunt ob non impletam conditionem, à qua pendebant, ad quod agendum ipse plenissimum jus habuit; & consequenter non tenebatur quidquam solvere.

Sed neque ex alio capite, vide- licet ratione damni, potuit Spon- sa quidquam exigere; quia in pri- mis damnum istud neque ostensum est, neque ostendi potest: deinde si quod damnum ipsa incurrit, ju- stum non est, ut ille iurat, qui cau- sam damni non dedit, nullamque circa hoc culpam admisit, sed pu- rè jus suum prosecutus est; verū ijs hoc damnum debet imputari, qui conditionem non impleverunt, quam si purificassent, Sponsalia conditionata transivissent in abso- luta & nuptiæ secutæ fuisse. Multò justiorē causam habuit Arialdus exigendæ satisfactionis, & reparacionis damnorum, quæ passus est ob neglectam interea alibi honorificam promotionem ex hac vana spe, & inani promissio- ne; ob factas expensas in apparatu nuptiarum; ob ignominiosam denique confusionem, in quam immeritus conjectus est propter inhibitas nuptias cum Coleta, quarum inhibendarum ratio osten- sa non est, nec ostendi potuit, securis enim non recusasset Mandato- ri, qui inhibitionem à Paro- cho procuravit, comparere coram tribunali Ordinarij, ad quod, pe- tentie Arialdo, citatus fuit, ut cau- sam suam diceret, & allegata probaret, à quo dum se subduxit, magnam sanè contra se, suamque causam, magnam verò pro inno- centia

centia Arialdi concitavit præsumptionem juxta id, quod legimus c.

4. De Præsumpt. Nullus dubitat, quod ita judicium nocens subterfugit, quemadmodum, ut absolvatur, qui est innocens, querit: confitetur enim de omnibus, quisquis se subterfugere judgmentum dilationibus putat.

9. Minas autem à foro sacerdotali fuisse intentatas, si cum Coleta ausus fuisset contrahere nuptias, desertā priore sponsā, æquè mirabile est, ac quod petita sit satisfactio; scimus enim, causas Matrimoniales nullo modo spectare ad forum sacerdotiale, idque ex ipso Tridentino Concilio discimus, quod Sess. 24. de Sacram. Matrim. Can.

12. ita ait: si quis dixerit, causas Matrimoniales non spectare ad Iudices Ecclesiasticos, anathema sit. Id quidem non negatur Judicii sacerdotiali, quod possit cumulative compellere injustè resilientem à Sponsalibus, etiam inflictione poenæ, ubi culpa notoria est, ut tradunt Palaio disp. 1. de Sponsal. pu. 8. n. 6.

Sanch. L. I. disp. 29. n. 9. Basilius Pontius, Gutierrez, Gobat &c. At quando recessus à Sponsalibus nec manifestè injustus est, cum culpa notoria non intercesserit, nec talis esse probatur; qualis culpa, & injustitia in casu nostro non intercessit, nec intercessisse unquam probatum est,

ad forum sacerdotiale non spectat, quia sic non agitur de facto, & executione Sponsalium, verum de jure eorundem; hoc autem totum negotium privativè pertinet ad Judicem Ecclesiasticum, excluso foro sacerdotiali, cause etenim Matrimoniales spiritualibus accensentur, unde in solo tribunali Ecclesiastico competens forum sortiuntur, ut constat ex c. 10. caus. 35. q. 6. c. Tuæ 5. De Procurat. quodque de alijs causis Ecclesiasticis quoad suam immunitatem dicitur, de ipsis quoque intelligentum est: constat vero alias causas Ecclesiasticas tractari non posse à Judice sacerdotiali c. 2. & 3. De Iudiciis 5. hinc si ipsdem de facto se immiscuerit Judge sacerdotialis, docent Engl. de foro compet. n. 6. & Martha p. 2. de Iurisdict. c. 42. n. 2. inhiberi cum posse à Judge Ecclesiastico etiam sub censuris, & poena ex communicationis: ergo idem dicendum est de causis Matrimonialibus.

Ex istis vero omnibus concluditur, cum priora Sponsalia sub conditione inita, eaque postmodum non impletâ, expiraverint, & Arialdum nullo modo obligaverint, non potuisse ipsum impediri, quod minus duceret Coletam: pari modo consequitur, non

potuisse ab illo peti ullam satisfa-
ctionem , quam Idabergæ præsta-
ret , nec potuisse minis , vel durio-
re modo ad hoc adigi , cùm fa-
tisfactio injuriam , & poena cul-
pam supponat , quæ ubi commis-
sa non est , similia exigi , & inten-
tari sine injuria nequeuat.

